

Шибасва Н.В. д-р. екон. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет, Україна

В. Баумоль: внесок у теорію підтримки підприємництва

Підприємництво – багатопланове явище, його можна характеризувати з різних поглядів: економічного, правового, психологічного та ін. Термін «підприємець» (фр. Entrepreneur) ввів у науковий обіг Річард Кантільйон (1680-1734). Р. Кантільйон визначав підприємця як людину, яка за певну ціну купує засоби виробництва, щоб виробити продукцію і продати її з метою одержання доходів, і яка, беручи на себе зобов'язання щодо витрат, не знає, за якими цінами може здійснитися реалізація. Внесок у дослідження підприємництва зробили А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, А. Маршалл, Ф. фон Хайєк, Л. Мізес, І. Кірцнер М. Вебер, В. Зомбарт, Б. Дж. Долан та Д. Ліндсей, Кемпбелл Р. Макконнелл та Стенлі Л. Брю. [2]

Особливе місце в економічних дослідженнях підприємництва займає теорія Йозефа Шумпетера, який визначив, що змістом підприємництва є «здійснення нових комбінацій факторів виробництва або різноманітні нововведення (інновації)» [4].

Досвід розвинутих країн показує, що підприємництво – необхідна умова економічного зростання. Економісти пов'язують темпи економічного зростання із підйомами та спадами підприємницької активності. Важлива роль підприємництва у забезпеченні умов економічного зростання обумовлює формування і реалізацію державної політики щодо стимулювання підприємництва. Вітчизняна наука і практика виділяють 2 напрями такої політики держави:

- державне регулювання процесів, що відбуваються в підприємницькому середовищі та є формоутворюючими (роздержавлення та приватизація, антимонопольна політика; інститут банкрутства суб'єктів підприємництва);

- державна система підтримки підприємництва [3].

Підвищенню ефективності державної політики стимулювання підприємництва будуть сприяти теоретичні напрацювання сучасних економістів, зокрема В. Баумоля [1].

Дослідження В. Баумоля зосереджено на виявленні певних закономірностей співвідношення продуктивної і непродуктивної економічної діяльності, які мають користь або несуть шкоду суспільству.

Гіпотеза В. Баумоля ґрунтується на неінституційній теорії (вирішальний вплив правових інститутів) і полягає у наступному: діяльність підприємця може бути продуктивною, непродуктивною або деструктивною і це залежить від правил гри – структури платежів (показники доходності різних варіантів поведінки у ситуації, що аналізується).

В. Баумоль запропонував розширити перелік функцій (видів) підприємницької діяльності у теорії Й. Шумпетера, додаванням до них інновацій у процедурах пошуку ренти. «Якщо підприємництво визначають як здатність винаходити та знаходити нові шляхи збільшення власного добробуту,

влади та престижу, то слід очікувати, що не всі підприємці будуть опікуватися, чи створює їх діяльність додатковий... суспільний продукт чи, навпаки, вона є серйозною перешкодою виробництву», – зазначає В. Баумоль.

Власну гіпотезу В. Баумоль підтверджує прикладами з економічної історії Античного світу, Середньовіччя, Нового часу. За сучасних умов найпоширенішими формами непродуктивного підприємництва, на думку В. Баумоля, є пошук ренти та ухиляння від сплати податків. Науковець доходить висновку, що зміна правил гри (правил здійснення господарської діяльності) впливає на склад і розміри прошарку підприємців, а також на алокацію підприємців за видами економічної діяльності. Твердження, що випливають з дослідження, наступні:

- правила гри підприємницької діяльності створюють суттєві відмінності у результатах такої діяльності у просторі та часі;
- підприємницька діяльність змінює основи соціально-економічної системи в результаті зміни правил гри;
- розподіл підприємництва на продуктивне і непродуктивне може мати вплив на швидкість розповсюдження в економіці технологічних перетворень.

Дослідження В. Баумоля має і прикладне значення. Під час розроблення і реалізації державної політики підтримки підприємництва, спрямованої на підвищення добробуту суспільства, необхідно враховувати, що перерозподіл підприємницьких зусиль «набагато легше забезпечити у вигляді змін правил, що визначають відносні виплати, ніж за допомогою модифікації цілей підприємців». Економічна історія показує, що зміни правил господарської діяльності можна здійснювати швидко, ґрунтовно та ефективно для суспільства.

Список використаних джерел:

1. Baumol W. J. Entrepreneurship: Productive, Unproductive and Destructive // Journal of Political Economy. 1990. Vol. 98. № 5. Pt. 1. P. 893-920.
2. Варналій З. Мале підприємництво: основи теорії та практики 4-те вид., стер. К.: Т-во Знання, КОО, 2008. 302с.
3. Чистов С. ДРЕ Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К.: КНЕУ, 2002. 208 с.
4. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 244 с.